

Godina 2020. za Gradsku je knjižnicu Beli Manastir počela uobičajeno. Plan i program rada je napisan, proračun je donesen, pojedini su projekti prihvaćeni, drugi ne, prijavili smo sudjelovanje na stručnim skupovima, planirali organiziranje stručnog skupa *Prvih dvadeset 21. stoljeća u knjižničarstvu*, bili razočarani što se ni ove godine ozbiljno ne pristupa rješavanju problema nedostatka prostora za Knjižnicu. Posve uobičajen početak godine zaokupljen nabavom i obradom knjiga, predškolicima i školarcima, svakodnevnim poslovima i ukradenim slobodnim trenucima u kojima smo izmjenjivali šale na račun nepoznatog virusa koji se počeo širiti u Kini, šišmiša, zaštitnih maski i slično. Početkom ožujka pozornije smo počeli pratiti vijesti, još uvijek se šaleći i odmahujući rukom na novonastalu situaciju. Dana 16. ožujka 2020. godine više nam šale nisu bile smiješne jer Stožer civilne zaštite Grada Belog Manastira donosi odluku prema kojoj se, između ostaloga, ograničava rad Gradske knjižnice Beli Manastir. Stigao je SARS-CoV-2 ili COVID-19, popularno nazvan koronavirus. Odredba o Knjižnici u odluci Stožera civilne zaštite Grada Belog Manastira (čiji članovi nisu nužno upoznati s radom knjižnica, knjižničnim poslovanjem i terminologijom) odnosila se na zatvaranje čitaonice (Gradska knjižnica Beli Manastir ima samo čitaonicu dnevnog tiska), a posudba knjiga predviđena je u telefonskom dogovoru s knjižničarima. Sukladno navedenoj odluci Stožera, Knjižnica istog dana donosi Odluku prema kojoj je prilagođeno radno vrijeme s korisnicima, zatvara čitaonicu dnevnog tiska i otkazuje sve kulturne aktivnosti za odrasle kao i edukativne aktivnosti za najmlađe korisnike. Panika i strah od bolesti širila se kako među korisnicima Knjižnice, tako i među knjižničarima koji su, kao i svi ljudi, imali različite reakcije na nepoznato – od onih koji su problem banalizirali do onih koji su predlagali drastične mjere za vraćenu građu.

Temeljem Odluke Stožera civilne zaštite Republike Hrvatske od 19. ožujka 2020. godine obustavljen je rad knjižnica u Republici Hrvatskoj. Neočekivano i nepredvidivo dogodilo se neshvatljivo. Poslovni i privatni životi diljem svijeta promijenili su se do

neprepoznatljivosti na, kako se tada činilo, neodređeno vrijeme. Usprkos svoj suvremenoj tehnologiji koja bi trebala olakšati komunikaciju, umreženosti, znanosti i stručnjacima osposobljenim na brze reakcije u nepredviđenim situacijama, zavladao je gotovo potpuna paraliza sustava upotpunjena mukom odgovornih. Odjekivao je jedino glas epidemiologa i brojanje zaraženih, apokaliptični scenarij osrednjih trilera. Obustava rada pojmovno određuje zaustavljanje svih poslova, a Odlukom Stožera civilne zaštite RH organizacija rada izmještena je iz domene poslodavca. Naglašavano je kako samo neophodne djelatnosti trebaju nastaviti s radom te je neprestano ponavljana uzrečica „Budi odgovoran – ostani doma“. Zatvaranjem općina i gradova, zabranom napuštanja mjesta prebivališta i uvođenjem tzv. propusnica, situacija je postajala sve gora. U Gradskoj knjižnici Beli Manastir trećina je knjižničara sa prebivalištem u gradu Belom Manastiru, a dvije trećine iz okolnih općina. Objektivno gledano, u danom trenutku, rad Knjižnice nije bio nužan, Knjižnica nije bila opremljena zaštitnom opremom za zaposlenike, a svoj osnovni posao knjižničari ne mogu raditi od kuće. Stoga će dana 19. ožujka 2020. ravnateljica donijeti odluku o zatvaranju Knjižnice, sve knjižničare na tjedan dana uputiti na godišnji odmor (ostale su raditi spremačica, računovotkinja i ravnateljica), a korisnike obavijestiti o produženom roku povrata knjižnične građe. Nabavom nužne zaštitne opreme, dezinfekcijskih sredstava i mogućnošću izdavanja propusnica daljnji će rad knjižničara Gradske knjižnice Beli Manastir biti organiziran sukladno epidemiološkim preporukama, pa će, držeći se preporučenog socijalnog razmaka, knjižničari obavljati sve dotadašnje knjižničarske poslove osim rada s korisnicima. Završeni su poslovi prethodne revizije i otpisa knjižnične građe, knjižnična se građa pregledala i posložila, intenzivirana je obrada građe, a povećao se i broj objava na društvenim mrežama te priprema online obilježavanja Noći knjige. Patuljak Miško, krpena lutka bradatog patuljka crvene kape, novi je lik dječjeg odjela koji u obliku strip-fotografija na Facebook stranici Knjižnice komunicira s djecom i preporučuje knjige.

Dana 1. travnja, nepuna dva tjedna od Odluke Stožera RH, osnivač Knjižnice Grad Beli Manastir, Upravni odjel za gospodarstvo, proračun, financije i društvene djelatnosti, uputio je svim gradskim ustanovama zahtjev za smanjenjem rashodovne strane financijskih planova sa projekcijom do kraja godine. Suluda je situacija u koju nepripremljeni neočekivano uđete s minimumom potrebnih sredstava u prvom godišnjem kvartalu, a za normalizaciju koje je razvidno i očekivano povećanje izvanrednih

troškova. Ishitrenim proračunskim smanjivanjima u travnju, određen i ograničen je rad do kraja godine.

Slika 1. Patuljak Miško

Temeljem odluke Vlade Republike Hrvatske od 23. travnja 2020. o mjerama za pokretanje gospodarskih i drugih djelatnosti i aktivnosti u uvjetima proglašene epidemije bolesti COVID-19, kojom se omogućilo i otvaranje knjižnica za korisnike, u skladu sa Smjernicama za rad s građom i korisnicima NSK u Zagrebu, 24. travnja donesena je Odluka o radu Gradske knjižnice Beli Manastir u uvjetima COVID-19. Odlukom je radno vrijeme Knjižnice od ponedjeljka do petka za knjižničare bilo od 7.00 do 14.00, odnosno od 14.00 do 21.00, a za korisnike je Knjižnica bila otvorena od 7.30 do 13.30 te od 14.30 do 20.30 sati. U razdoblju od 13.30 do 14.30 provodila se dezinfekcija knjižničkog prostora. Subotom je Knjižnica za korisnike bila otvorena od 8.00 do 13.00 sati. Prostor posudbenog odjela podijeljen je na način da je stol za povrat građe i naplatu usluga smješten do ulaznih vrata, a posudba građe obavljala se za posudbenim pultom. Vraćene knjige odlagale su se u posebne kutije, a na police su se vraćale i za posudbu bile spremne 72 sata od povrata. Kako bi se osigurali higijenski standardi i socijalna distanca, broj korisnika se ograničio

na dvije osobe istodobno u knjižničnom prostoru. Na ulazu u posudbeni odjel smješten je pribor za dezinfekciju ruku, a korisnike se poticalo da unaprijed pripreme popis željenih naslova za posudbu, iste se je moglo rezervirati telefonski ili e-mailom i tako smanjiti vrijeme čekanja. Knjižničari su morali imati zaštitne maske i rukavice, a vrlo brzo kupljena je i zaštitna pregrada od pleksiglasa. Zakasnina se za građu posuđenu do 19. Ožujka, kada je obustavljen rad s korisnicima, nije naplaćivala do 30. lipnja 2020. Starijim osobama i osobama s invaliditetom omogućena je dostava knjiga na kućnu adresu, a knjige su dostavljane zapakirane u plastični omot u dogovorenom terminu. Svi ostali projekti i programi Knjižnice (književni susreti, program predškole, čitanje u Domu za starije sl.) ostali su obustavljeni, a prihvatanje nove kupljene građe, službene pošte i robe odvijao se u skladu s epidemiološkim preporukama. Sve informacije o radu Knjižnica je redovito objavljivala na Radio Baranji, internetskoj stranici i društvenim mrežama.

Slika 2. Posudbeni odjel u vrijeme COVID-19

Popuštanjem epidemioloških mjera, prilagođavao se i rad u Knjižnici. Od 10. lipnja otvorena je čitaonica dnevnog tiska, ukinuta je tzv. karantena za vraćenu knjižničnu građu, a od 15. lipnja radno je vrijeme Knjižnice usklađeno s redovnim ljetnim radnim

vremenom. Epidemioloških mjera dezinfekcije ruku, zaštitnih maski i preporučene socijalne distance nastavili su se pridržavati i korisnici i knjižničari.

U novim radnim uvjetima s opustošenim financijskim planom, srpanj i kolovoz provodimo pokušavajući isplanirati ono što se predvidjeti ne može. Smjernice ne postoje. Gradili smo knjižnicu na temeljima otvorenosti, pristupačnosti, topline, humanosti, osmijeha, prepoznatljivosti lokalne dnevne sobe. Stvarali smo knjižnicu čiji knjižničari godinama jednom tjedno posjećuju Dom za stare i nemoćne osobe i čitaju im naglas, knjižničari koji intenzivno rade s djecom, posjećuju vrtiće, osmišljavaju i provode edukativne i kreativne radionice, knjižnicu u kojoj je osoban i ljudski, društveni kontakt značajan i relevantan. U online svijetu, knjigama i uslugama humana je komponenta smanjena, a lokalna je knjižnica nepotrebna jer je mreži svejedno na koju se knjižnicu logirate ili koliko korisnika istovremeno čita istu online publikaciju. Koliko god racionalizacija troškova i online usluge bile popularne, dezinfekcija i maske obvezne, socijalna distanca preporučena, korisnici usluga Gradske knjižnice Beli Manastir vratili su se u Knjižnicu barem do jesenske sezone gripe i mogućeg još nenormalnijeg novog normalnog.

Slika 3. Dječji odjel „novog normalnog“